

nesrečnih narodnostnih bojev. Tovariši, tovarišice! Sledimo tem zvezdam vodnicam! Delajmo vsi! Delajmo trezno, premišljeno! Nič prijazna znamenja se nam ne kažejo na obzorju. Toda ne bodimo malodušni. Zunaj cvete maj. Majnikova doba naj napoči tudi nam, da bomo mogli vzkliti v ljubljencem Gregorčičem: Pepelni dan ni dan več tvoj, tvoj je — vstajenja dan!

Se nekaj o oliki.

V zadnji številki smo priobčili nekaj sirovih izbruhov klerikalnega „Domoljuba“, danes pa objavljamo dišeče rožice iz klerikalne „Straže“, ki jih siplje na Štajersko napredno učiteljstvo: korumpirana masa egoističnega liberalnega učiteljstva, umazani liberalci, liberalna banda, samopašno in samogoltno učiteljstvo, brezvestni izkoriščevalci, mlečezobi liberalni pobje, kilavi frakarji, liberalna tolpa, ki se ponuja kakor propala ženska, nemškemu frajzinu...

To je menda dovolj v eni sami številki!

Mi bomo v revanšo prav v kratkem vprašali nekega ljubljanskega „krščansko-mislečega“, komu in zakaj se je on ponujal, sam bo pa potem povedal, kakšne posledice je imelo to ponujanje!

No, da! Tako pišejo klerikalni duhovniki, profesorji in ekslemenatarji. Tako izpričujejo sami — svojo oliko!

Ali je treba še kaj pardona? Zob za zob!

Klerikalci proti učiteljstvu.

Iz štajerskih neučiteljskih krogov.

Fej vam, podle, podkupljive duše! Niste vredne, da sije solnce božje na take iškarjote!

„Slov. Gosp.“ z dne 19. maja.

Na nekaj smo Slovenci na Sp. Štajerskem lahko upravičeno ponosni: na svoje ljudsko šolstvo. Da to šolstvo v narodnostnem in morda tudi tuintam strokovnem oziru ne stoji na višku vseh potreb in modernih zahtev, tega nismo krivi mi kot narod, temveč je temu kriva nad nami vladajoča nemška večina v deželi. — Ljudstvo samo kot tako, naše vrle občine, naši slovenski davkoplačevalci so pa za šolstvo žrtvovali jako veliko; nastale so po naši lepi domovini šolske palače, ki ustrezajo v vsakem oziru higieničnim zahtevam in omogočajo izdaten pouk. Koder so še nedostatki, se jih bo nedvomno popravilo še v nekaterih letih. Gotovo pa je eno, da ve slovensko ljudstvo z gotovimi izjemami ceniti veliko vrednost šolske izobrazbe — in da ve ceniti tudi delo in trud učiteljstva. Bilo bi v tem oziru še lahko marsikaj bolje kot je; posebno zadnji čas so začeli baš oni, ki bi brez truda svojih učiteljev-vzgojiteljev nikoli ne postali to, kar so, namreč duhovniki, hujskati iz strankarskopoliških ozirov proti učiteljstvu ter ga ovirati pri njegovem delu, kjer je to le mogoče. To sovraštvo sitega in izborna plačnega duhovništva sega tako daleč, da je pričelo hujskati nerazsodno kmetiško ljudstvo zoper učiteljstvo, a to zaradi učiteljskih plač.

To vprašanje je služilo že parkrat duhovnikom za agitačno sredstvo proti naprednjakom, torej proti Narodni stranki, v katere taboru stoji danes malone docela vse spodnještajersko slovensko učiteljstvo. Gotovo iz stvarnih razlogov in iz prepričanja — zakaj kazati se danes pri nas za naprednjaka, nastopati za resnico in pravico, ni lahko in prinaša marsikomu hude ure. Naša stranka stoji na stališču, da veljajo enake pravice za vse stanovce: za učitelje kakor za kmete, za gospodo kakor za delavce. Vsako delo je vredno svojega plačila. V vsaki ustanovno vladani deželi ali državi naj izkušajo in morajo izkušati vsi stanovci, da se jim bo delil kruh po zaslužnju in pravici. Mi smo veseli, ako si delavstvo izvojuje kak priboljšek za svojo plačo in svoje življenje, podpiramo vedno vrli naš kmetiški stan pri njegovih bojih za izboljšanje — in smo to svojo podporo tudi že izkazali s poštenim delom. Nismo pa za to nikoli zahtevali kake nagrade, nismo baročili okrog kmetov z žaklji, nismo goljufali starih žensk in pri testamentih nismo prodajali svoje politične moči, ki so nam jo dali političsko neizolani kmetje, za denar vladi in Nemcem, kakor to delajo klerikalci. Vemo pa tudi ceniti zahteve uradništva in učiteljstva in bi ga vedeli ter morali ceniti, ako bi tudi baš učiteljstvo ne stalo v našem taboru. Zakaj nevhvaležnost za

duševni kruh izobrazbe je prav tako grda in obsoje vredna kakor nevhvaležnost za telesno dobroto.

Učiteljstvo ima nedvomno pravico kakor vsi drugi stanovci, da skrbi za izboljšanje svojega položaja, ki je v istini žalosten. Ako zahteva več, kakor se bo dalo v sedanjih razmerah doseči, kdo bi mu to zameril? Vsak svetnik ima prste k sebi obrnjene, kamoli li ne slabo plačan, z obilo rodovino obdarjen slovenski učitelj? Zahteva po izboljšanju je med učitelji splošna, in zato velja vsemu učiteljstvu psovka, ki jo je napisalo duhovniško glasilo „Slov. Gosp.“ na naslov učiteljstva: „Fej vam, podle, podkupljive duše!“ Nismo še nikoli čitali v kakem dostojnem listu take neizrekljivo grde, duhovništvo v resnici poniževalne psovke na naslov kakega stanu, ki samo zahteva to, kar mu gre. Saj sta stavila dež. odbornik Robič in predsednik kmečke zveze Roškar že ponovno predloge v štaj. deželnem zboru za izboljšanje učiteljskih plač. In v kljub tem gre človek — splošen sum leti na dr. Verstovška — pa napiše v zadnji številki „Slov. Gosp.“ pamflet, kakor ga ni kmalu zagledal beli dan.

Zakaj pravzaprav gre klerikalcem? Zavozili so s svojo obstrukcijo v deželnem zboru popolnoma. Iz same želje po nemškem ovsu in iz same dobičkaželjnosti so že šli natihome pod kaudinski jarem — ne da bi to komurkoli povedali; izdali in osmešili so slovenski narod za večne čase v Gradcu. Ljudstvo bo plačalo vojne stroške obstrukcije — o tej točki bomo še govorili, mariborska gospoda! — in bo imelo le škodo in zasmeh. Klerikalci rabijo sedaj na zunaj izgovor: hajd po učiteljstvu! Mi smo iz stvarnih in narodnih razlogov ostro kritizirali klerikalno umikanje v Gradcu, ne da bi niti najmanj vprašali učiteljstvo kot stan za svet; mi smo z učiteljstvom kot delom našega naroda in naše stranke vred obsodili klerikalno taktiko pri obstrukciji. Ako so res klerikalci tako slabi, da lahko vsaka nasprotna kritika omaja njihovo stališče, ustavi vsako njihovo delo? Učiteljstvo nima niti enega stanovskega slovenskega zastopnika v deželnem zboru, naprednjaki samo enega: glejte, in vendar je po klerikalnem besedičenju nevarnost, da bo dala dežela kar tri milijone za učiteljstvo! Saj imajo vendar soodločevati v prvi vrsti klerikalni poslanci, saj imajo oni o tem govoriti! Čemu torej psujejo? Ako so tako mogočni, dežela itak ne bo ničesar dala; ako pa nič ne premorejo — kakor je resničen položaj, ker o izboljšanju učiteljskih plač bo prejalislej odločala nemška večina, tista večina, ki so ji klerikalci že prodali slovenski narod na milost in nemilost — potem pa je bolje molčati. Vsak pameten človek pa končno sploh ve, da je pri sedanjem finančnem stanju dežele vobče nemogoče dati učiteljstvu tri milijone.

Da pridemo h koncu! Upamo, da si bo zapomnilo učiteljstvo to klerikalno podlost in da bo na njo na primeren način odgovorilo. Naša javnost pa je doživela nov dokaz brezprimerne političke podlosti — kakršne so zmožni res samo tako propadli ljudje, kakor so oni, ki so se vdinjali duhovništvu za denar in čast z dušo in telesom.

O svobodi.

Uskokom v album.

Vsakdo je suženj, ki misli, da je gospod drugih. Čeprav ni v resnici suženj, ima pa prav gotovo dušo sužnja. Nesramno bo klečel pred prvim močnejšim, ki ga bo podjarmil. — Samo oni je svoboden, ki hoče vse okolo sebe osvoboditi.

I. G. Fichte.

Ni samo pobožna želja človeštva, temveč neobhodna zahteva človeških pravic in človeškega poklica, da živi tako lahko, svobodno, zapovedujoče čez prirodo, popolnoma človeško na zemlji, kolikor le pripušča priroda. Človek naj dela; a ne kakor tovarna žival, ki se zgrudi v spanje pod svojim bremenom ter se po najpotrebnejšem počitku izčrpanih moči zopet spravi pokoncu, da iznova nosi isto breme. Brez strahu, vesel in zadovoljen naj dela in čas naj ima, da lahko povzdigne svojega duha in svoje oko k nebu, ki je prav njemu določeno.

I. G. Fichte.

Naša svoboda je torej v tem, da vladamo zakone, zato da bi bil boj vreden za čvarstvo in ohranitev zakonov, da bi se vsi lahko udeleževali javnega življenja ter s tem spoznali in pripoznali zakon, ker le tako se ohrani živ-

ljenje in svežost duha, s tem se bodri k plemeniti pogumnosti in k vsakemu težavnemu in nesmrtnemu delu. Le nekaj velikega in skupnega, kar zadeva vse, lahko zbudi ljudi k izražanju in mišljenju. Zakaj izraziti se in misliti je eno, kdor zabranjuje govoriti, ta zabranjuje tudi misliti, ta zabranjuje izražanje. Izražati se pravi umno in premišljeno govoriti. Ustnice so brusni kamen duha, čez ustnice mora misel pogostokrat semintja, da dobi blesk, barvo in obliko. Misel, ki jo zaklepamo v notranjost, ker se bojimo paznikov in zasledovalcev, je solnce in blisk za temnimi oblaki. Jezik se mora razvezati, da zamore misel ogrevati in blesteti; misel, vedno prikrišana, okamenjena in zamre polagoma. Zaznava se dan, in človek govori! To je tako gotovo ena beseda in en pomen, da postane ves lepi božji svet pust, mrtev, neumen in nem, ako bi oba ne smela več prodreti. Zakaj govor je duševno solnce na zemlji, časih mora biti tudi duševni blisk!

E. M. Arndt.

Rosegger za pobratimstvo narodov.

Oni Rosegger, ki je izdal na nemški narod poziv, da nabere dvamilijonski bojni fond, naj bi bil za pobratimstvo narodov? In vendar je temu tako! Rosegger je namreč poslal na občni zbor nemškega Schulvereina pismo, v katerem pravi med drugim:

„Nečemo graditi na jezikovnih mejah bojnih trdnjav. Šola je tabor miru. Prava — pravim z namenom prava — izobrazba srca in značaja vodi k oni pravosti, ki nas uči, da je jezik in zemlja prednikov neprodalna last vsakega naroda, na katero ne sme nobeden sosedni narod predrzno položiti svoje roke. — Ne drugim v nasprotstvo, temveč sebi v varstvo. To je bila misel, ki sem z njo začel svoje delo in s tem blagoslovom bi jo želel tudi dokončati. — Ako ustanavljajo tudi sosedni narodi v tem smislu svoje šole, potem bodo prihodnji rodovi s spoznanjem in dobrohotnostjo opusčali narodna nasprotstva in našli sredstva, da bodo mogli tudi v jezikovno mešanih krajih mirno živeti eden poleg drugega in se medsebojno podpirati.“

To so gotovo zlate besede, vredne in dostojne pesnika, kakršen je Peter Rosegger. Le žal, da je on s tako plemenitim nazori prilično osamljen med svojimi rojaki in da mož še ni prišel do spoznanja, da je mislija, ki jo vrši Schulverein, ravno nasprotna nazorom, ki jih je razvil on v gori omenjenem pismu, in da bo tudi njegov fond služil v namen, da bo nemški narod „predrzo segal s svojo roko na podedovan jezik in zemljo sosednjih narodov.“

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za okraj Kranj zboruje dne 2. junija t. l. popoldne ob dveh v Smartnem pri Kranju s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo tajnika in bjagajničarice.
2. Volitev pregledovalcev računov.
3. Umetnost v ljudski šoli, poroča prof. M. Pirnat.
4. Volitev društvenega odbora ter delegatov k „Zavezinemu“ zborovanju.
5. Določitev kandidata kot učit. zastopnika v okr. šol. svetu.
6. Predlogi in nasveti.

K obilni udeležbi vabi

o d b o r.

Učiteljsko društvo za logaški okraj je imelo svoj letošnji občni zbor dne 19. t. m. v Idriji. Tistega učiteljstva, ki se je neopravičeno odtegnilo zborovanju, ne bomo na tem mestu posebe obsojali, kakor bi bilo potrebno; saj se obsoja njegova nekoligialnost že dovolj sama na sebi!

Vest, da se vrši letošnje zborovanje v Idriji, je navdala z veseljem vse udeležence, ker si iz večine še niso ogledali znamenitega mesta.

Nebo je pripravilo lep, jasen dan, in tako sta veselo drčala vozova preko pestrih poljan in preko svobodnih loz k svojemu smotru. Marsikdo si je predstavljaj, da bomo od Godoviča kar zdrknili v idrijski „kotel“. Toda kako presenečenje! Zala, vzkipela v novem zelenju, oživljena s šepetom Zalice in od kukavičjih glasov, je odvila slehrno oko. Tako se je zdela človeku, kot bi ga nenadno omamila fata morgana čarobne alpske pokrajine. Nihče ni vedel, kdaj smo vstopili v zadnji ovinek, da se je prikazalo izza njega ljubko mesto.

Ob 1/2 11. uri popoldne se je vršilo zborovanje v občinski dvorani. Udeležba je bila (vključno izostalim omahljivcem in malo brižnejšem) jako častna, zakaj dvorana je bila napolnjena. Našteli smo 54 navzočih. Vesel in važen je pojav, ki ga je konstatiral tov. Punčuh, odvarjajoč zborovanje, da se v tako veliki meri še nikoli udeležilo učiteljstvo društvenega zborovanja nego leto s. Po kratkem predsednikovem nagovoru je pozdravil idrijski župan navzoče učiteljstvo, in nato je podal predsednik besedo profesorju dr. Ilesiču, ki je počastil društvo s prijaznim odzivom na njega porabilo in prošnjo. Govornik je, dasi zaradi boleznih z onemoglim glasom, vendar s svojo staro, globoko vnešo, polno ljubezni do učiteljstva in do naroda, v jasnih, jedrnatih besedah obdelal krasen pedagoški tema: „Gibanje kot element duševnega življenja s posebnim ozirom na pouk“ na tako preprost način, da so se njegove misli, ako si jih pazno poslušal, kar nekam samoumevno razpletale pred tabo. Za svojo veliko prijaznost odziva, za eleganco svojih besed in njihovega pomena je žel govornik prezasluženo, navdušeno aplavdiranje.

Zatem je v kratkih potezah povedal tov. Bezeljak nekaj o protialkoholnem gibanju med šolsko mladino, kar je tudi s stastičnimi podatki umeteljeval. — Sledilo je poročilo tajnika in blagajnika ter volitev novega odbora, kjer se je na predlog tov. Gangla obdržal izveštine stari odbor, da se mu je tako izkazalo zupanje in priznanje za sedanje uspešno delovanje. Navovo sta prišla v odbor tov. M. Kavčičeva iz Idrije in tov. Schuller z Rakeka.

Ker je logaški okraj eden najbolj raztegnjenih šolskih okrajev na Kranjskem, zato so stavljene društvenim zborovanjem vedno velike težkoče bodisi v finančnem ali v udeležnem oziru. Na predlog tov. Schulerja se je sklenilo v to svrhu, da se odslej razdeli društvo v dva učiteljska krožka, in sicer v logaško-idrijski in loško-cerkniški. Zaedno so se odpravili skupni vozovi, ki jih je plačevalo društvo iz prebitka. (Pisec teh vrst sodi, da sta označena predloga pač v prilog društveni blagajni, toda več v škodo društvu samemu — dokaže ali ovrže pa naj to sodbo čas!) — Predsednik je zaključil zborovanje z zahvalo vrlemu predavatelju prof. dr. Ilesiču za njegov prijazen odziv, slavnemu profesorskemu zboru c. kr. mestne realke z ravnateljem dr. Beukom na čelu za njegovo častno udeležbo, gospodu županu za naklonjenost, s katero je prepustil v zborovanje občinsko dvorano, in napsled tov. Ganglu za njegovo veliko požrtvovalnost v prilog kranjskega učiteljstva sploh, posebe pa še logaškega.

Učiteljstvo si je po zborovanju ogledalo grad in moderno realčno poslopje.

Potem je bil banket pri Lapajnetu, ki zasluži zaradi izredno nizke cene in točne, povsem ustrojačije potrebe vse priznanje in vso zahvalo vrliam, neutrudnim gospodičinam Olgi in Leni Lapanjetovi ter njuni teti! Izgovorjena je bila marsikatera krepka, odkritosrčna beseda, ki je dvigala veselo razpoloženje. Po banketu se je razvila med ubranim petjem domača, živahna zabava, ki jo je moral pretrgati pičlo odmerjeni čas za ogledavanje rudnika, katera zanimivost je bila marsikomu glavna vaba za romanje v Idrijo. Podpisau je bil reverz in s tem dano dovoljenje za ogled, in učiteljstvo se je že z napetim zanimanjem zbralo pri vrodu v rov. Kar treščil vest, da se po vspenjači — ni dovoljeno spuštiti v rov, kar je pomenilo prav toliko, kakor da ni dovoljeno ogledati si rudnika. Ampak nesramen in pregrijsen je ta atentat, da bi si kdo mazal prste ob njem. — Zapomnili si bomo dobro, da je to povzročil oskrbnik Krópač. Ko je bilo o Binkoštih v Idriji 40 laških turistov, so smeli v jamo po vspenjači, ker jim je to dovolil laško-nemški oskrbnik Penco, slovenski učitelji in slovenske učiteljice pa tega niso smeli, ker jim je to zabranil Čeh Krópač. To je tudi košček — enakopravnosti!

Izgubili bi bili vso dobro voljo, da nas niso znali dobrodušni idrijski tovariši in tovarišice potešiti. Tako smo prekrmljali kratak čas v njihovi veseli družbi in težko smo jim stisnili roko v slovo, kakor bi se ločili od sester in bratov. Z nami pa je poromal topel spomin in najboljši vtisk, ki ga je napravilo na nas idrijsko učiteljstvo, ki smo si ga do sedaj slikali v mrtvih, mlačnih barvah, zdaj pa smo se prepričali, da smo se s svojo sodbo korenito varali o njem ter mu delali tako veliko krivico. Spoznavaj in ne predsojaj!

—az—

Postojnsko učiteljsko društvo ima svoj redni letni občni zbor na Razdrtem dne 9. junija (četrtak) popoldne ob pol 3. uri z običajnim vzporedom in predavanjem cesarskega svetnika g. I. Franketa, profesorja v Ljubljani, o temi: „Varstvo historičnih umetniških in prirodnih spomenikov“. Na veselo, polnoštevilno snidenje vabi

o d b o r.

Pedagoško društvo v Krškem zboruje v nedeljo, dne 5. junija, ob 11. uri popoldne v Šent Jernejju (ljudska šola).

Dnevni red:

1. Nadučitelj Dragotin Trost: Vzgojimo zavedne Slovence!